بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު/ އުތުރު ބުރި

ހދ.ކުޅުދުއްފުށި،

ދިވެހިރާއްޖެ.

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-N-A/26
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:

 * ނަން: ހުސައިން ދާއޫދު
 * އައިޑީކާޑު ނަންބަރު:- A089534
 * ދާއިމީ އެޑްރެސް: ކާސިމާގެ / ބ. ފުޅަދޫ
 * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ކާސިމާގެ / ބ. ފުޅަދޫ

- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:

 * ނަން: ބ. ފުޅަދޫ ކައުންސިލް އިދާރާ
 * އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު:-
 * ދާއިމީ އެޑްރެސް: ބ. ފުޅަދޫ ކައުންސިލް އިދާރާ
 * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ބ. ފުޅަދޫ ކައުންސިލް އިދާރާ

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 17 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1440 / 25 ނޮވެމްބަރ 2018
- ނިމުނު ތާރީޚް: 08 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1441 / 05 ޑިސެންބަރު 2019

- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 35/F12C/2016
- ނިންމި ކޯޓު: މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރި ފުޅަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: ބާޑީ ހިއްކަން ގޯތީގެ ބަދަލުގައި އުޅުނުގެ އުޅަސް ގޯއްޗެއް ހޯދުމަށް އެދި
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 22 ސެޕްޓެންބަރު 2016
- ނިންމި ތާރީޚް: 18 ޖުލައި 2019
- މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް (ރިޔާސަތު) ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދު

• ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ، މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ތުޅާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާ، އެ ކޯޓުން ނިންމާލީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ބ. ތުޅާދޫ / ކާނިމާގެ، ހުސައިން ދާއޫދުގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކޮށްދިނުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލައިގަތް ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

• ފާހަގަ ކުރެވުނު ނުކުތާތައް:

-01 މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ތުޅާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ތުޅާދޫ ފަޅުން ބޯޅި ހިއްކުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓާ ގުޅޭގޮތުގެ ބެލުން ބައެއް ގުޅިގެން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްތަކާ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ކޮންޓްރެކްޓަރުންވާކަމަށް ބުނެ، ގޮތެއްގައި ވަކިކުރުމުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލެއް ގެންގުޅުއްވައި ނުވާތީގެ ސަބަބުން ބ. ތުޅާދޫ ކާނިމާގެ ހުސައިން ދާއޫދު ކުރި މަސައްކަތުގެން އާންމުން ރައްޔިތުންނާ ދެކޮޅަށް ހަދައިގެން ހިންގިކަމަށް ބުނެ އަމިއްލަ ބާވަތުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި ގުޅިގެންވާކަމަށް ބުނެ ހުސައިން ދާއޫދުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ބ. ތުޅާދޫ ކައުންސިލްގެ މައްޗަށް ބ. ތުޅާދޫ / ކާނިމާގެ ހުސައިން ދާއޫދު ދަޢުވާކުރުމުން މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ ތުޅާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމާއި،

އެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ "ދަންފަށް، ތުޅާދޫ ފަޅުން ބޯޅި ހިއްކުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓާ ގުޅޭގޮތުގެ ބެލުން ބައެއް ގުޅިގެން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްތަކާ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ކޮންޓްރެކްޓަރުންވާކަމަށް ބުނެ، ގޮތެއްގައި ވަކިކުރުމުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލެއް ކުރިއަށްގެންދިޔަ ނުވާތީގެ

ސަބަބުން ވެ. މުޤައްދަމު ކާނިމާގެ ހުސައިން ދަރުދު ކުރި މަސައްކަތުން އަނާރަށް ހަރުދުވާންޖެހޭ މިންވަރަށް ނުދިޔަ، އަނާގެ ހަރުދު ގެއްލިފައިވާކަމަށް ގޮތުގެމަތިން ކުރެވޭތީއެވެ ހުސައިން ދަރުދުގެ ހަރުދު ކަށްމަސްއަށި، ދިޔަ ދަރުދިގައެވެ (މުޤައްދަމު ކައުންސިލު)ގެ މަސައްކަތް ވެ. މުޤައްދަމު ކާނިމާގެ ހުސައިން ދަރުދު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A108459) ހުރަހެއް މި މަސައްކަތުގައި ގެދިގެން މިފަސްއޭރުގައި ހުރަހަގެފައިވާ ތިލުންބަހަކާއި ދުފުރާރުގެ ވާހަކަބަހަކަށް އަދި ހަލަނގެ ހަލަބަހަން ރިޢާޔަތްކުރަން ބެލިބެލުމުން މިހާރު ހުސައިން ދަރުދަރަން މުޤައްދަމު ހިއްސާބުގެ 03 ނަންބަރު ކޮރިން ދުކަނފައިވާ 27 ނަންބަރު ގޮތް ބާޑިލުކުރަން ބޭނުން ހިއްސާކުރަން ދުކަދި ބިން ހުސައިން ދަރުދާ ހަވާލުކުރުމަކަން މަސައްކަތް ހުރަހެއް ވެ. މުޤައްދަމު ކާނިމާގެ ހުސައިން ދަރުދުގެ ފަރާތުން މި މަސައްކަތުގައި އެދިފައިވާނަމަވެސް އެގޮތް ޢަމަލު ސަރަހައްދަކާ މިހާރު މިހެން ދިރިއުޅޭ ސަރަހައްދުއްސަކަން ވާހަކަ، އެހެން މަސައްކަތް ހުރަހެއް ހުސައިން ދަރުދަކަށް ލިބިދިނުމަކާ އެބިމުގައި މިހާރު ދިރިއުޅޭ ފަރާތްތަކުގެ ހައްޤު ގެއްލި އެފަރާތްތަކަށް އިއްޔަ ނުކުރެވޭނެ ވަރުގެ ގެއްލުންތަކެއް ލިބިގެންދާނެކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީއާއި، މަސައްކަތް ހުރަހެއް ފަރާތަށް ވެ. މުޤައްދަމިން ހަނަފުލުގެ ގެއްލަކައް ދުކަނދިވާ އެގެއްލުއަދި ހުސައިން ދަރުދުގެ ފަރާތުން ފަރުމާކުރުން، އެގެއްލި ބަޔަކަށްފަރާތާގެއްލުވާއިއި، އަދި މަސައްކަތް ހުރަހެއް ފަރާތުން ބޭނުންވާ ބިމަކީ މިހާރު އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކަރައިން ދުކަނދިފައިވާ ބިމެއްކަން މަސައްކަތް ބަރައްދާ ފަރާތުގެ ބަހުން އެނގެން އޮންނާތީ، މި މަސައްކަތް ހުރަހެއް ވެ. މުޤައްދަމު ކާނިމާގެ ހުސައިން ދަރުދު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A108459) އެދިފައިވާ ފަދައިން އެފަރާތަކަށް ވެ. މުޤައްދަމިން އިތުރު އެހެން ގޮތަކަށް ދުކަނދިވާން ފާރަމަތީ ސަރުކާރީ ހަމައެއް ނެތުކަން ކަނޑައަޅައި މިފަދަގެ މަތިން ބަދަލުކަން މި ފަރާތައިންކަން އެފަސައްޔާގެ ސަރީޢަތު ނިމުނު ގޮތުގެ ޙިއްޞާން

ސިރީގެ ނިމުއިވެ.

02- މެޖިސްޓްރޭޓް ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާ، އެކޯޓުން ނިންމާލީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ހިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދިއެވެ. ދަޢުވާ ކުރިމާގެ ޙުސައިން ދާއޫދުގެ ވަކީލުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ދެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ**، ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވަނީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާއި ހިލާފަށް ދަޢުވާ ކުރިމާގެ ވަކީލުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުންތަކަށާއި ބަޔާންތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމެއްނެތި ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި ހިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.
- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ**، ދެފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުމާއި ހުކުމާއި އަދި ޙުސައިން ދާއޫދުގެ ވަކީލުން ޝަރީޢަތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަޔާން ނަގާފައިވާ ހުކުމުގެ ބަޔާން ދެއެވެ. ދަޢުވާ ވަކިން ބާޠިލު ހިއްސާކުރުން ޙުސައިން ދާއޫދު ބެން ހިއްސާކުރާފައިވާކަން އެނގޭއިރު މިކަންކަމަށް ޝަރީޢަތުން ބެލުމެއްނެތި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

03- މިމައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި މެޖިސްޓްރޭޓް ކުޅުދުއްފުށި ސިޓީ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި، މިމައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މިމައްސަލައާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތައް ބެލުމުން، އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ، އިސްތިއުނާފު މިކުރެވޭ މެޖިސްޓްރޭޓު ކޯޓުން ނެރުނު ހުކުމްގައި ޝަރީޢަތް މެޖިސްޓްރޭޓުކޯޓު

ކޯޓުގެ ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު މިއީ ހުކުމްކުރުން ބާޠި

ހިއްކުރަން ދަޢުވާކުރައްވާ ގޮތިތަށް ހިއްކުރުގެ މަސައްކަތް ކޮންޓްރާކްޓް ގޮތިތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ގޮތިތައް ހިއްކުރުގެ

މަސައްކަތް އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ކޮންޓްރެކްޓުކުރަން ބޮޑު، ގޮތިތައް ވަކިކުރުމުގައި ހަމަހަމަ އެބިލިޓީ ގެންގުޅުމުގައި

ނުވުމުގެ ސަބަބުން ސ. ތިމާރު ކާނޫނުގެ ދުސަޢިން ދައުރު ކަނި މަސައްކަތުން އުސޫލަކީ ބައްޓަމުގެންވާޖެހޭ

މިންވަރަށް ނުލިބި އުސޫލު ބައްޓަ ގެއްލިފައިވާކަމަށް ޤަބޫލުކުރަނީ ދުސަޢިން ދައުރުގެ ބައްޓަ ކުރިމަތިއަރި، ތިމާރު

ކައުންސިލްގެ މައްސަލަ ސ. ތިމާރު ކާނޫނުގެ ދުސަޢިން ދައުރު ދަޢުވާކުރުމުން ބެލުން މަސައްކަތްއެކަމައި،

ސ. ތިމާރު ދުސަޢިން ދައުރަށް ސ. ތިމާރުއިން 1410 އަކަފޫޓުގެ ގޯއްޗެއް ދޫކުރެވި އެގޮއްޗާއި

ބަލާފާ ދުސަޢިން ދައުރުގެ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރި، އެގޮތި ބަލައިގެންފައިވާ ފަރާތްއެކަމާއި އަދި ދުސަޢިން ދައުރުގެ

ފަރާތުން ބޭނުންވާ ބަލަމުން މިއަދު އެގޮތު ފަރާތަކަށް ކެއްތަށް ދޫކުރުވައިވާ ބިމެއްކަށް މަސައްކަތް ކުރެއްވި ފަރާތުގެ

ބަދަލު އެކިގޮތް ޢާންމުން، މި މަސައްކަތް ހުރަހެ ސ. ތިމާރު ކާނޫނުގެ ދުސަޢިން ދައުރު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު

A108459) އެދިފައިވާ ފަރާތުން އެފަރާތަކަށް ސ. ތިމާރުއިން ހިތުރު އެގޮތް ގޯއްޗެއް ދޫކުރެވުން ފޯމަށް ސޮއިކުރީ

ހަމައެކަނި ނުވުކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިގޮތުގެ މަތިން ހުކުމް ކޮންފައިވާކަން އެކިގޮތްޢާންމުކަމާއިވެ.

(ށ) ދެވަނަ ކަމަކީ، މިމައްސަލައިގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި މައްސަލަ

ޖެހިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ އެންމެހާ ލިޔެކިޔުންތަކަކަށް ބަލައިރު، ސ. ތިމާރު ފަރާތުން ބާޒީ ހިއްކައިގެން ގޯތި އަދިއޮތަ

ކުރުވާ ގޮތަށް ގެއްލެއް ސ. ތިމާރު ކާނޫނުގެ ދުސަޢިން ދައުރުދައްކަނ ދިފާއިވާކަން މާއްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ދެކުނުބޫރި އަބަދު

އޮތީއެވެ ސ. ތިމާރު ކާނޫނުގެ ދުސަޢިން ދައުރު އާއި ދެމެދު 05 ޖޫން 1989 ވަނަ ދުވަހު ސޮއިކޮށްފައިވާ "5

ޖޫން 1989 ގައި ޢުމަރު ޒަކީން ހިއްސާން ދޫކުރާ ގޯތިތަށް ހަވާލުކުރި ގޮތް" މި އެއްބަސްވުމަކުން އެނގެން
އޮންނަކަމާއި،

ޢުމަރު ޒަކީން ހިއްސާކުރުމަށްޓަކައި ދޫކުރެވޭ ގޯތީގެ ވަރުބަލައި އެ ގޯއްޗެއް ހިއްސާކުރަން ހަވާލުކުރެވޭ ޤާރިޒުން ފުރިހަމަ 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމަންވާނެކަމަށާއި، އަދި ހަވާލުކުރުމުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 (ތިނެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހިއްސާ ނިންމަންވާނެކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 1 އަދި 2 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރުން އެނގެންކަމާއި، ގޯތި ހަވާލުކުރެވޭތާ 3 (ތިނެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުގައި އެ ގޯތީގައި އެކަށީގެންވާ ވަރުގެ މަސައްކަތެއް ނުކުރާނަމަ އެފަރާތެއްގެ އަތުން ގޯތި އަނބުރާލިބޭނެކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި،

12 ޖޫން 2008 ގައި ހުސައިން ޝާހިދު ހ. ޢުމަރު އާޒިމް ދިރިއުޅުއްވާ ސިޓީގައި ހުސައިން ޝާހިދު އަށް ހ.ޢުމަރު ޒަކީން ބޭނުމީ ހިއްސާކުރަން ދިން ގޯތި އެފަރާތަކަށް ހިއްސާކުރިއިރުވާކަމަށާއި، ނަމަވެސް އެ ގޯތީގެ ބޭރު ބައެއްގައި ތިރިއަށްފައިވާކަމަށް ބިންޖެހިފައިވާކަމަށް، ހުސައިން ޝާހިދު މި ގޯތި ހަވާލުކުރެވުނުފައިވާ 1989 ގައި ކަމަށް ވެފައި، ގޯތި އެއްކޮށް ހިއްސާކުރަން ދިރިއުޅުން މުއްދަތެއް 03 އަހަރު ދުވަސް ކަން އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރުން އެނގެންއޮތް ކަމަށް އިރު، ގޯތި ހަވާލުކުރި ދުވަހުން ފެށިގެން 03 އަހަރު ހަމަވީ 1992 ގައި ކަމަށް ވެފައި، ބިން ހިއްސާކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދަށުން ހ.ޢުމަރު ޒަކީން ބޭނުމީ ހިއްސާކުރަން ދިން ގޯތިތަކުގެ ތެރެއިން ނިޔާއަށް ހުރި ގޯތިތައް ދުއްވަމުން ނެގޭފައިވީ 2008 ގައި ކަމަށްވާއިރު، މުއްދަތު ހަމަވި ފަހުން ފެށިގެން 2008 ވަނަ އަހަރާއި ހަމައަށް 16 (ސޯޅަ) އަހަރު ފާއިތުވެފައިވުން ދިހައިތުވެފަ ހުސައިން ޝާހިދު ބަލާއިރުންކަމުގެ ގޯތި ހިއްސާއި ނިންގެއިންވާކަން އެނގެންއޮންނަކަމުން މި މުއްދަތަކީ ބިން ހިއްސާކުރަން ދެވިދާނެ އެކަށީގެންވާ މުއްދަތަކަށްވުރެ ވީނެ ދިގު މުއްދަތެއްކަން އެނގެންއޮންނަކަމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު/ އުތުރު ގާފު. ނޯތަން އާފިސް ކޮމްޕްލެކްސް، ހުޅަނގަ ފަންގިފިލާ، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 6521516
އީމެއިލް: infonorthern@highcourt.gov.mv ވެބް ސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

(ނ) ތިންވަނަ ކަމަކީ، ހުސައިން ދާއޫދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު، ހުސައިން ދާއޫދުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރި ބަޔާން ނަގާފައިވާ ހެކިންގެ ހެކިބަހަށް ރިޢާޔަތް ނުކޮށް ދަރުނުކޮށްގެން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމާއި، ބ. ތޯގާދު ފަހުން ބޭ ހިއްސާކަން އާދު ދިނުން ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ހުސައިން ދާއޫދު ބޭ އިން ހިއްސާވާ މިންވަރަކަށްވުރެ ކުޑަކޮށް ހިއްސާވައިވާ ފަރާތްތަކަށް އޮތަނުން ގޯތި އަނބުރާ ދީފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ބ. ތޯގާދު ފަހުން ބޭ ހިއްސާކަން ބަޔާންކުރެވިފައި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން، ބޭ އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތްތަކަށް ގޯތިގެ އަނބުރާ ބަދަލުކޮށްދީފައިވާތީ އެއްބަސްވުމުގެ ގޯތިން ހިއްސާކަން ބަޔާންކުރި ބިމުގެ 2/3 ހިއްސާވައިވާ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރުން، ޝަރުޢީ ވާރިސުން ބިން ބަހާލު ކުރުމަށް ބުނުމަ ކުރުމުގެ ސަބަބަކަށް އެހެނިހެން ތަރިކައިގެ ގޮތުން ކަމަށް ދަރުމަދީން ބާރުދީފައިވާކަން އޮންގޮތުގައި، ހުސައިން ދާއޫދުގެ އޮރުކުރު ހިއްސާ ފަރާތަކީ ގުޅު ތަފާތު ކޮށް ދެނެގަނެވޭ ޝަރީޢަތް އެއްގޮތްވާގޮތަށް ވަކިކޮށް ބަލަހައްޓަވާފައިވާ ހަމަހަމަ ޤާނޫނީ ހިއްސާ ކަމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒުން ނަންބަރު (J)K-2007/384 (24 ޑިސެންބަރު 2007) ނަންބަރު ސިޓީއަށް ބެލުމުން އެނގެންއޮންނަކަމާއި، ބ. ތޯގާދު ފަހުން ބޭ ހިއްސާއި ގޯތި އަނބުރާ ކުރިޔަށް ގެންދަން ބ. ތޯގާދު، ހާދިމާގެ ހުސައިން ދާއޫދުއަށް ދޭތެރޭ ބޭ ހިއްސާކަން ދީފައިނުވާކަމަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތުގެ ބުނުން ދަރުމަގެ ފަރާތުން އުފުލުމަށް އިތުރުގައި، އިންސާފުކުރުމަށް އޮތްގޮތަށް ބުނެދެންޏާތީ ހުސައިން ދާއޫދު އަތުން ބޭ ރަނގަޅުކުރުމުގެ އިސްލާމިކް ބަދަލުކުރުމަށް ބޭގެ 2/3 ހިއްސާވައިވާކަމަށެވެ.

ބ. ތޯގާދު ފަހުން ބޭ ހިއްސާކަން ބަދަލުކުރުމަށް ދާއޫދު ފަހުން ބޭގެ ގޯތިމަތި ހުސައިން ދާއޫދު ކުރި މަސައްކަތްތަކުން ބޭ އިން ބޭރުކުރެވުނު ބަދަލު ފަރާތްތަކުން ދައްކަން ބަޔާން ކަމަށް ހުސައިން ދާއޫދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެއްކުނުކަމާއި، ހުސައިން ދާއޫދުގެ ފަރާތުން ދަރުނަކާބަން

ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހަޅަން ރިޒޮލިއުޝަނާއި، ބުނެވިގެން ގަވާއިދު ބާބު ހިއްސާދާރުންގެ މަސައްކަތްތަކުގައިވާކަމަށް ހުރިހާ ހިއްސާދާރުން ބައިވެރިވާ ޖަލްސާ ތިބި ބައިވެރިވާ ހުށަހެޅި ބަޔާނާއި ހިއްސާދާރުން ބައިވެރިވި، ބުނެވިގެން ގަވާއިދު އަށް ބާބޭގައި ހިއްސާދާރުން ބައިވެރިވެ ގޮތަށް ގަވާއިދު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ހިއްސާދާރުންގެ ބައްދަލުވުން ދޭއްވުމާއި ބައްދަލުވުމަށް ގެނެސްފައިވާ ބުނެވިގެން ގަވާއިދުގެ ފޯމުލާ ބާބު ހިއްސާދާރުންގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުންފުނީގެ މުދަލާއި މިންވަރު ސްޕެޝަލް ރިޒޮލިއުޝަން، ދައުލަތުން ބާބުގެ އެއްބަސްވުމާ މެންބަރުން ހިއްސާދާރުންގެ ބައިވެރިވުމަކީ 2/3 ބާބުގެ ވަނަ ދާއިރާގައި ހިއްސާދާރުން ފޯމުގެ ހިއްސާދާރުން ޝެއާހޯލްޑަރުން ސްޕެޝަލް ރިޒޮލިއުޝަން ހުށަހެޅުމަށް ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތަށެވެ.

(ނ) ހަވާލާދީފައި ކަމެއް، މިސައްލާގެ ދަށުން ކުންފުނި ނިންމުމުގައި، ފެންނަ އަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ހިއްސާދާރުން ބޭނުންވާ ހިއްސާދާރުން ޝެއާހޯލްޑަރުން ހުރިހާ ގަވާއިދުގައި ބުނެވިގެން ހުރިހާ ބައިވެރިން ގަވާއިދުގައިވާ ކަމަށް ހިއްސާދާރުންނާއި ތަފާސްހިސާބުން ނިންމާ ގަވާއިދުގައި ކަމަށް ބުނާ ނިޔާކުރުމުގެ ބަލައިގަނެ، ފެންނަ އަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބައްލަވާ ހުރިހާ ފެންނަ ގޮތުގެ ކުރިމަތިވިގައި، އަދި އެ މިނިވަން މަސައްކަތް ފެންނަ ނިންމުމުގައި ކޮންމެ މިހާރު ފެން ހަމަހަމަވެގެންވާ މިނުވެ. އަދި ފެންނަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ފެންނަ ލިބިދޭ މަސްލަހަތު ހަމަހަމަކަމާއިއެކު ލިބިމަށް ހަމަ ކޮންމެ މިނިވަން ފެން ރައްކާކުރެވެ. މިފަދައިން ބާރުން ކުރުމުގައި އެންމެ އާއްމުކަން ބާރުއިން، ފެންނަ ކުރިމަތިވިގައި ކޮންމެ މިހާރު ހަމަހަމަ މިނިވަން ބެލުމަށް ބަލާ މަސްއޫލިއްޔަތު ހުރިހާ އެންމެ ފުރު ހުރިހާ ހިއްސާދާރުގައި އެއްބަސްވުމަކަށް ކަން ކުރުން ނުހަމަކަމާއި، ބ.ފެރާއްދުން ބާޣީ ހިއްސާކަން ރަށްވާލު ކުރި މިނިވަނަ ފޮނުއިން، އެކުލަވާލާ އަޅުގަނޑު އެމީހުންނަށް ރަށްވާލު ކޮންސަރވޭޓިވް ބާޣީގެ 2/3 ހިއްސާދާރުނާ މިނިވަންތަކަށް ދައުލަތުން ބާރުން ކޮންސަރވޭޓިވްއާރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ހުށަހެޅި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް ހުރި މިނިވަންކަން ހުށަހެޅުމާއި ހުށަހެޅި ރަށްވާލު ކުރި ބާޣީގެ 2/3 ހިއްސާވާއި ނުވާކަމާއި، އެކުލަވާލުމަކީ، ބާޣީ ހިއްސާކަން ބާރުވާލު ކުރި ފޯމުލާތަކުގެ ފޮނުއިން 2/3 އަށްވުރެ ކުޑަކަން އެމިނިވަނަ ބާޣީ ހިއްސާދާރުގެ ފޯމުލާތަކުގެ އެއްބާރު ދައުލަތުން ރަށްވާލު ކޮންސަރވޭޓިވް އެވެގެން

ގުޅުންވީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ދައުލަތުން އަމަލު ކޮށްފައިވާ ކަމަށް މިބާރުތަކުގައި ނުބެލެވޭނެ ކަމާއި، އެހެންކަމުން، ބާޣީ ހަމަޖެ ކުރުމުން ކަމަށް ހުސައިން ތައްޔާރު ބުނާ މިކުންގެ ބަޔާނުގައި ހުސައިން ތައްޔާރު އެއްގަލަމެއްގައި ހުރި އެހެންމީހަކު ދައްކަމުގެ ހުސައިން ތައްޔާރު ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްކަމާއި ނަމަވެސް ހުސައިން ތައްޔާރު އެކަން ކުރުމުފައިންތަކާއި، ހަމައެއްކޮށް، ހުސައިން ތައްޔާރު ހަމަލު ކުރުމުން ބާޖެގެ 2/3 ގައި ހިއްސާވާމީހުންފުށް ހުސައިން ތައްޔާރު ސާބިތު ކުރުމުގައި ނުވާތީ، ދަޢުވާދެން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވެފައިވާ ކަމަށް ބެލެވެން ނެތްކަމެވެ.

(ބ) **ފަސްވަނަ ކަމަކީ،** 10 މާރިޗު 1998 ގައި ބ. ތުޅާދޫ ބިން ހިއްސާވުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގެ ދަރަނި ހިއްސާ ބިމުން ގޮތް ދުލާރި ފުރަތަމަ ބެލުމުގައި ހުސައިން ތައްޔާރު ފަރާތުން ގެއްލިގެން ގައްޔަކަށް އެދި ޖާމިއު ހަރަހަމުން ހުސައިން ތައްޔާރު ބ.ތުޅާދޫ އިން ދިރިއުޅުމަށް ގޮތް ދުއްކާންފައިވާ ކަމާއި، އެއީ ބިމާބެހޭ ގާނޫނުގައި ވާގޮތަށް އޭގެ ބަދަލުގައި އަގެއް ނުލުމަކާއި ނުލައި ސަރުކާރުން ހިލޭ ދުއްކާންފައިވާ ގެއްލުމެއްކަމާއި، އެގެއްލުމޭ ތުލާދޫގެ ހިއްސާވުމުގެ 03 ނަންބަރު ބާރީގެ 27 ނަންބަރު ގޮތް ކަމާއި އެއީ 1410 (ސާދަސްދިހަ ދިހަ) އަކަފޫޓުގެ ބަންޑާރަ ގެއްލުމެއް ކަމާއި، ކުރިން ބަލާން ކުރިހެން، ހުސައިން ތައްޔާރު ހަމަލު ކުރި ބާޖެ އެއްބަސްވެވިފައިވާ ހިއްސާވާމީހުން ކަމާއި އަދި ދައުލަތުން ބާޖެ ހަމަލު ކުރި ފަރާތްތަކަށް އެބާޖެތައް ދިނުމުގައި ބާރި މިންގަނޑު ކަމުގައިވާ ބާޖެތަކުގެ 2/3 ވެސް ހުސައިން ތައްޔާރު ހިއްސާވާމީހުން ސާބިތު ކުރުމުގައި ނުވާތީ، ހުސައިން ތައްޔާރު ސަރުކާރުން މިހާރު ދުއްކާންފައިވާ ބަންޑާރަ ގެއްލި ބާޖީވީ ކަން ހުސައިން ތައްޔާރު ބާޖެ ކުރިން ދިން ތަންކަމަށް ބޭނުން ދައުލަތުގެ ނުކުރުމުގައި ހުސައިން ތައްޔާރު ގެއްލުން ދިން ކަލިބުން އަދުލު ކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތް ކަމާއި، ބިމާބެހޭ ޤާނޫނު ބަލާން ކުރާ ގޮތުން ދިރިއުޅުމަށް ގޮތް ދުއްކާއިރު ގެއްލަން އެދޭ ތަނަކުން ބަންޑާރަ ގޮތް ދުއްކާފައިން ހަމައެއް ފެންނަން ނެތްކަމެވެ.

އެހެންކަމުން، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި މަޖިލީހުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށް އެއްބަސްވެވުނީ، މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމާއެކު، މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު ނަންބަރު 35/F12C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ފަދަ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއްނެތްކަމަށް މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.